WASHINGTON DC

І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXVIII. Ч. 125. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 6-го ЛИПНЯ 1961 — 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS — JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, JULY 6, 1961 — No. 125. VOL. LXVIII.

АМЕРИКАНЦІ ВДОМА І ЗА КОРДОНОМ ВІДЗНАЧИЛИ ДЕНЬ НЕЗАЛЕЖНОСТИ

КЕННЕДІ ПРИГАДАВ ХРУЩОВУ РЕВОЛЮЦІЙНУ СПАДЩИНУ ЗДА; НА ШЛЯХАХ В АВТОВИХ КАТАСТРОФАХ ЗГИНУЛО 487 ОСІБ

Вашингтон. — Цього року при гарній погоді американський нарід відзначав 185-ті роковини своєї незалежности Богослуженнями в церквах, парадами на вулицях міст, та, на жаль, і нещасливими випадками на шляхах країни, в яких згинуло рекордове число 487 осіб. Це число, мабуть буде більше, коли надійдуть докладні повідомлення з усіх місцевостей, і воно буде рекордовим, бо готове перевищити число 491 із 1950 року. Крім того, 172 особи втопилися, при плаванні човнами згинуло 56 осіб, а від нещасливих інших випадків згинуло 136 осіб. Президент Кеннеді відзначав День Незалежности в своєму домі в Гаянніс Порті в Мессачусетс, плаваючи на яхті свого батька Джозефа. Це святкування Президент перервав собі на те, щоб відповісти на привіт совєтського прем'єра Нікіти Хрущова, який пригадав американському Президентові їхню зустріч у Відні і закликав до дальших вимін думок в справі світового миру. Президент Кеннеді пригадав Н. Хрущову, що ЗДА і надалі є зобов'язані здійснювати „революційні засади особистої свободи і національної волі" при відзначуванні 185-их Роковин своєї Незалежности, і то волі „для всіх народів", як до цього зобов'язалися „наші перші провідники народу". Хрущов у своєму побажанні не згадував про головні причини розмов у Відні, а саме про Західній Берлін і Німеччину. Президент Кеннеді пригадав це совєтському прем'єрові, підкреслюючи у своїй відповіді, що ЗДА є зобов'язані боротися за „право самовизначення" для всіх народів. Хрущов вислав свої побажання Президентові за допомогою депеші що її вислав торговельним каблем. Те саме зробив і Президент ЗДА. Кеннеді висловив надію, що вдасться мирним способом розв'язати ті всі важливі проблеми, які стоять перед СССР і ЗДА та цілим світом. Подібно писав і Хрущов у своєму побажанні, який висловив надію, що вдасться знайти мирну розв'язку тих всіх проблем, які чекають на вирішення, і які залишила нерозв'язаними остання війна. Хрущов писав у своїй депеші, що „совєтський і американський народи мусять перейти до історії, як такі два великі народи, які рішально причинилися до того, щоб запанував тривкий мир на землі". Відповідь президента Кеннеді була на половину коротша від депеші Хрущова. Совєтську депешу підписали совєтський прем'єр Хрущов і Леонід І. Брежньов, голова президії Верховного Совєту. Американці відпочивали під час довгих 4-денних вакацій, та відвідували свої родини. На автострадах було 28 мільйонів американців та 25 млн. більше, як це було 11 років тому. Пляжі, при гарній погоді майже в цілій країні були переповнені. На Коні Айленді під Ню Йорком було 1.500.000 осіб, на інших пляжах були їх сотки тисяч. У Медвежих горах над Гудсоном, яких 100 миль на північ від Ню Йорку, було рекордове число відвідувачів — 100.000 осіб. Преса з приємністю стверджує, що цього року було менше нещасливих випадків від фоєрверків, які діти випускають в День Незалежности. Це число цього року значно зменшилося.

Мільйони філіппінців вітали ген. МекАртура в 15-річчя державности

Генерал Даґлес МекАртур оборонець і визвольник Філіппін, у товаристві філіппінського президента Карльоса Ґарсії, їде у відкритому авті вулицями Манілі, на яких вітали його в роковини своєї незалежности понад 2 мільйони філіппінців.

Маніля. — Під час святкування 15-их роковин Філіппін, центральною фігурою був генерал Даґлас МекАртур, що є наче національним героєм філіппінців, їх визвольником з японської неволі. В минулий понеділок, 3-го липня ц. р. два мільйони філіппінців вийшли назустріч американському генералові, коли він прилетів спеціяльно на ці святкування, запрошений філіппінським президентом і урядом. Президент Карльос Ґарчія, знехтувавши дипломатичний протокол, який каже йому виїздити назустріч тільки головам інших держав, виїхав на летовище з цілим урядом і генераліцією. 5-миловий шлях з летовища до президентського палацу моторкада змогла перебороти тільки протягом двох годин, такі юрби розентузіязмованого народу залягли всі дороги. Ген. МекАртур перебуватиме на Філіппінах 10 днів, відвідуючи всі історичні місця, зв'язані з первісною обороною та евакуацією Філіппін і пізнішими боями, в яких визволено філіппінські острови. Вся філіппінська преса прославляє ген. МекАртура.

Хрущов й інші „проміненти" СССР були на прийнятті в амбасаді ЗДА

Москва. — Нікіта Хрущов і коло 200 інших найвищих „достойників", у тому числі кілька маршалів, прийшли на велике прийняття до американської амбасади в Москві з нагоди 185-их роковин американської Незалежности. Приявними були Нікіта Хрущов з своєю дружиною, Анастас Мікоян, маршал Родіон Маліновський, Алєксєй Косиґін — і багато інших „достойників", разом коло 200 осіб. Все прийняття охоплювало 1,000 осіб — американську колонію й членів чужинецьких амбасад, які явились дуже численно, за винятком тільки амбасад тих країн, що їх ЗДА не визнають. Хрущов виявляв дуже добрий ґумор і очевидячки старався робити враження дотепного, жартуючи з амбасадором Левеллином Томпсоном, журналістами та 7-річною донечкою американського амбасадора. За коментарем американської преси, від часів Ф. Д. Рузвелта ніколи ще не було на прийнятті американської амбасади в Москві такої маси большевиків.

З уваги на заборону вживати державних фондів на прийняття для американських гостей, цьогорічні прийняття в закордонних амбасадах ЗДА здебільша обмежувались тільки до чужинецьких гостей — членів уряду даної країни та чужинецьких амбасад. Москва була одним з нечисленних винятків.

ПРЕМ'ЄР КАНАДИ ДІФЕНБЕЙКЕР ТА ІНШІ НАЙВИЩІ ДОСТОЙНИКИ І СТОТИСЯЧНІ МАСИ НАРОДУ ВІЗЬМУТЬ УЧАСТЬ В УРОЧИСТОСТЯХ ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ У ВІННІПЕҐУ В НАЙБЛИЖЧУ СУБОТУ І НЕДІЛЮ

Вінніпеґ, Канада. — Прем'єр Канади Джан Діфенбейкер, митрополит Української Католицької Церкви в Канаді, ВПреосв. Кир Максим Германюк, митрополит Української Ґреко-Православної Церкви ВПреосв. Іларіон Огієнко, федеральний міністер праці Канади Михайло Стар, прем'єр Манітоби Д. Роблін, репрезентант Британської Корони Е. Виллис, численні представники канадійських і поза-канадійських українських організацій та сподівана стотисячна маса народу візьме участь у врочистостях відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові на площі Парляменту Манітоби в Вінніпеґу в найближчу суботу і неділю, 8 і 9-го липня. Пам'ятник здвигнули канадійські українці під проводом очолюваної о. прелатом д-ром Василем Кушніром їхньої центральної репрезентації, Комітету Українців Канади. Проєкт пам'ятника приготовив і виконав артист-різьбар Андрій Дараган. На два дні врочистостей, зв'язаних із відкриттям пам'ятника, передбачена така програма:

Джан Діфенбейкер, прем'єр Канади, що врочисто відкриє пам'ятник Тарасові Шевченкові в Вінніпеґу в неділю, 9-го липня ц. р.

В суботу, 8-го липня, о год. 10:15 рано почнеться збірка на площі коледжу Ст. Поля і опісля похід до Сенотафу. Участь у збірці і поході беруть українські комбатантські і молодечі організації зі своїми прапорами та знаменами. Похід почнеться о год. 10:45 а в год. 11:15 під Сенотафом відбудеться врочистість, яку започаткує духова оркестра, що відіграє гимн „О. Канада", опісля буде релігійний церемоніял під проводом о. д-ра С. В. Савчука, бувшого військового капелана, слово від господарів скаже Н. Маланчук, від КУК промовить інж. В. Коссар опісля врочисте покладення вінка і вкінці знову оркестра відіграє український і королівський гимни. Вся врочистість передбачена на 45 мінут.

Того ж дня, в суботу 8-го липня о год. 7:30 ввечері відбудеться в Арені народний фестиваль: „Українська молодь Шевченкові". Імпреза почнеться вмаршом молоді й шкільної дітвори в організованих рядах на Арену, дальше духова оркестра і публіка виконають гимн „О. Канада", організація молоді СУМ виконає „Свою Україну любіть", публіка в супроводі оркестри відспіває Шевченків „Заповіт", від КУК промовлять І. Іванчук, заст. президента

(Закінчення на стор. 4-ій)

Представники і члени УНС візьмуть участь в урочистостях у Вінніпеґу

Разом з тисячами членів Українського Народного Союзу з Канади і багатьох місцевостей З'єдинених Держав, в урочистостях відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові в Вінніпеґу в найближчу суботу і неділю, 8 і 9-го липня візьмуть офіціяльну участь представники Головного Уряду цієї великої організації в особах: головного предсідника Йосипа Лисогора, гол. секретаря д-ра Ярослава Падоха з Джерзі Ситі та двох канадійських членів Головного Уряду — головного контролера інж. Володимира Коссара та гол. радного Богдана Зорича. „Свободу" репрезентуватиме на тих врочистостях ред. А. Драган. З нагоди поїздки і побуту членів Гол. Уряду УНС у Вінніпеґу передбачені також їхні зустрічі з громадянством у п'ятницю і суботу по полудні та в понеділок на окремих імпрезах. У поворотній дорозі з Вінніпеґу п. Й. Лисогір і д-р Я. Падох плянують ще відвідати в середу, 12-го липня, Міннеаполіс, де відбудуться союзові збори, а в п'ятницю, 14-го липня, будуть у Шикаго, де матимуть нараду з представниками УНСоюзу.

● **В Японії** кількаденні зливні дощі довели до повеней і обсунення лявін, які коштували життя вже понад 88 осіб. Кільканадесять дальших осіб зникли і вони теж, мабуть, згинули, а сотні пішли до шпиталів. Так само катастрофа повені навістила Філіппіни.

АНГЛІЯ ПРОТИ ВСЯКОГО ПЛЯНУ, ЩО ДІЛИТЬ ТРИВКО НІМЕЧЧИНИ

Лондон. — Англійський прем'єр Герольд Мекміллен заявив в палаті громад у вівторок 4 липня ц. р., що Англія відкидає кожний плян розв'язки проблеми Німеччини й Берліну, який противиться принципові з'єдинення Німеччини. Мекміллен покликався при цьому на пред'явлений трьома західніми великодержавами в Женеві 14 травня 1959 року плян розв'язання німецької проблеми в чотирьох стадіях, при чому остання стадія передбачувала підписання мирового договору з урядом з'єдиненої Німеччини. Свою заяву Мекміллен склав у відповідь на проєкт консервативного посла Джілберта Лонґдеца, який спитав, чи уряд взяв під увагу можливість перетворення Східньої Німеччини у зневтралізовану смугу з об'єднаним Берліном, як столицею. Мекміллен відкинув цей плян з завваґою, що той плян неприйнятливий тому, що приймає принцип поділення Німеччини, а не її з'єднання. За газетними коментарями, англійський прем'єр склав ту заяву з виразною ціллю опрокинути закиди деяких західньо-німецьких кіл, наче б Англія була схильна піти на якусь компромісово-угодівську злагоду з большевиками, щоб зліквідувати Берлінську кризу. Заява Мекміллена виключає, щоб можна було зробити „предмет торгу" з визнання Східньої Німеччини. Тому — за часописними коментарями — одиноким „предметом торгу" залишилась тепер ще справа визнання східніх кордонів Німеччини на лінії Одри-Нісси, тому що справа стосується теж цілої Німеччини, а не її частини. Заява Мекміллена покривається зі змістом відповіді, що її ЗДА й інші західні великодержави передадуть вкоротці Совєтам у зв'язку з меморандумом, що його Хрущов вручив президентові Кеннеді у Відні. Ця відповідь — твердять газети — вже давно готова і вона збиває пункт за пунктом твердження Хрущова. Текст тієї відповіді саме у цих днях буде розглянений Радою НАТО у Парижі. Ще раніше Західня Німеччина відповість на совєтську ноту з 17 лютого ц. р., відкидаючи совєтську вимогу, щоб Західня Німеччина ввійшла у безпосередні переговори з східньо-німецькими комуністами щодо з'єдинення Німеччини. Хрущов хоче, щоб таким чином Західня Німеччина визнала східньо-німецьких комуністів як рівних собі контрагентів і цим залеґалізувала штучно створену східньо-німецьку державу. Зате Західня Німеччина стоїть на засадничому становищі, що це справа чотирьох переможних великодержав вирішити долю Німеччини, — сама ж визнає лише своє право на самовизначення.

АНГЛІЯ ПЕРЕВЕЛА ВИСАД В КУВАЙТІ — СПРАВА ОПИНИЛАСЬ В ОН

Об'єднані Нації. — На засіданні Ради Безпеки Об'єднаних Націй в минулу неділю 2 липня, скликаному на вимогу Іраку, представник Іраку д-р Аднан Пачачі домагався, щоб Об'єднані Нації наказали Англії негайно евакувати війська, що їх вона висадила там наприкінці минулого тижня. Ірак назвав це збройною аґресією, яка погрожує небезпеці також сусіднього Іраку і мирові на Середньому Сході. Названий іракський міністер запевнював, що Ірак не має заміру збройною рукою реалізувати своїх територіяльних претенсій супроти Кувайту, але тут наводив арґументи історичної натури, що нинішній незалежний Кувайт був колись частиною території, що її тепер займає Ірак і тому нібито повинен йому належати. Представник Англії сер Патрік Дін покликався на пакт між Англією і Кувайтом з 19 червня ц. р., в якому признано Кувайтові державну незалежність, на деклярацію іракського прем'єра Абдула Каріма Кассіма про претенсії Іраку до Кувайту і на факт, що шеїх Кувайту Абдуллах аль-Салім-Сабах звернувся, з покликанням на згаданий договір, з проєсьбою до Англії взяти в оборону Кувайт проти зазіхань Іраку. Представник Англії покликався на вістки в арабській пресі різних середньосхідніх країн про збройні приготування Іраку до походу проти Кувайту і заявив, що як тільки ситуація заспокоїться і Кувайт буде поза небезпекою, Англія відкличе свої війська. Тим часом англійська морська фльота й летунство збільшили різні роди військ на території Кувайту до величини повної бригади воєнного стану. Командантом тих військ став маршал летунства сер Чарльз Елворті. В Лондоні відбулась надзвичайна нарада під проводом прем'єра Мекміллена з участю найвищих військовиків. Надзвичайне засідання Ради Безпеки перервано до найближчої середи 5 липня, а наради над внеском Кувайту, що прийняти його в члени Об'єднаних Націй, відкладено до 12 липня. Совєтська преса атакує Англію і бере сторону Іраку, отож треба припускати, що Валеріян Зорін займе і на Раді Безпеки сторону Іраку. Таким чином СССР опиниться проти З'єдиненої Арабської Республіки, Савді Арабії, Лівану, Йорданії і Ірану, які виступили в обороні незалежности Кувайту. Очевидно, що Совєтському Союзові залежить на тому, щоб розпалити апетит Іраку і під'юдити його до війни, яка поділить арабські країни та вплутає у війну на Середньому Сході Англію.

Ернест Гемінґвей згинув від кулі власної рушниці

Кетчам, Айдаго. — Світової слави письменник власник нагороди Нобеля Ернест Гемінґвей згинув від кулі своєї власної рушниці в дні 2-го *червня* в своєму домі. Його четверта жінка, з якою він одружився в 1946-му році, заявила поліції: „Пан Гемінґвей вбив себе припадком, коли чистив рушницю вранці о год. 7:30". Судовий урядовець вирішив не переводити слідства і визнати смерть Гемінґвея за нещасливий випадок. Дехто хотів би знати, чому письменник так вчасно чистив рушницю, і тому існує сумнів, що це могло бути свідоме самовбивство. Гемінґвей що тільки 26-го червня вийшов із шпиталю в Рочестері, Міннесота, де його лікували на високе тиснення крови і на недугу печінки (гепатітіс). На самі ці недуги він хворів минулого року і вийшов із того самого шпиталю 23-го січня 1961 року, перебувши 56 днів в лічниці. Гемінґвей був завзятим мисливцем подібно як і його батько лікар д-р Кларенс Е. Гемінґвей, який застрелив себе в своєму домі у віці 57-ох років в 1928-му році. Ця тема часто виступала в творах Гемінґвея. Ернест Гемінґвей дістав нагороду Нобеля за повість „Стара людина і море" в 1956 році. Він брав участь в першій світовій війні; під час війни в Еспанії був по боці червоних; був в Европі і під час другої світової війни. Враження з цих воєн опрацював як журналіст в часописах, а пізніше в повістях. Його найбільше відомі твори: „Сонце також сходить", „Прощання зі зброєю", „За ким дзвонять дзвони", та інші. Залишив трьох дорослих синів: одного від першої жінки, а двох від другої.

У Південній Кореї прийшли знову поважні зміни на державній верхівці

Сеул. — Ген. Чанґ До Юнґ, голова військової хунти і прем'єр уряду в Південній Кореї, зрікся обох тих постів і свого членства взагалі в названій хунті, ствердивши в резиґнаційній заяві, що він не має відповідного хисту ні енергії правильно виконувати ці керівні становища. Головою військової хунти став його заступник ген. Пак Чунґ Гі, про якого зразу говорилось, як про головного автора військового перевороту з 16 травня ц. р., а новим прем'єром став військовий міністер ген. Сонґ Йо Чан. Офіційно керівна хунта називається Найвищою радою національ. відбудови. 43-річний ген. Сонґ був військовим комендантом в Суелі під час минулорічних студентських демонстрацій, які провалили режим Синґмана Рі. Він був також шефом штабу південно-корейської армії. Дійсні причини цієї останньої зміни ще нез'ясовані і західня преса коментує їх, як вислід внутрішнього змагання за владу між амбітними південно-корейськими генералами. Новий уряд проголосив на 30 сторінках закиди колишньому урядові д-ра Чанґа у потуранні комуністам.

Сезон й імпрези на Союзівці почались під знаком Шевченківського року

Союзівка, Кергонксон. — Хоч новий літній сезон на Союзівці, оселі Українського Народного Союзу в Кетскильських горах біля містечка Кергонксон, є в повному розгарі вже від деякого часу то формально він почався з першою культурно-мистецькою імпрезою в цьому сезоні минулої суботи, 1-го липня. Імпреза, а з нею формально й сезон, почались під знаком Шевченківського року, в якому ввесь український нарід вшановує свого національного генія і пророка в 100-річчя його смерти. Започаткував імпрезу коротким словом від імені Культурної Комісії УНСоюзу ред. А. Драган, пригадуючи Шевченківський рік, що його зокрема відзначає широкий загал членства УНСоюзу, для якого Шевченко є патроном. Директор Українського Театру в Америці п. Йосип Гірняк віддеклямував Шевченків „Іржавець", а оперовий співак Теодор Терен виконав, при фортепіяновому акомпаніяменті Марії Цісик, ряд пісень, переважно до слів Шевченка. Другу частину імпрези започаткував знову дир Йосип Гірняк в ролі незрівняного „Гриця Зозулі", а п. Терен знову виконав ряд композицій і народних пісень „місячної ночі". Численна публіка з багатьох місцевостей і стейтів, переважно молодь, щиро оплескувала виконавців мистецької програми, що відбулася під вільним небом біля клюбу „Веселка". Після імпрези була забава.

Наступного дня, в неділю 2-го липня веч. о. Любомир Гузар, делеґований стемфордським Владикою Кир Амврозієм духовний опікун Союзівки і сусідньої оселі СУМА, відправив у приявності великої кількости гостей польову Службу Божу, виголошуючи відповідну проповідь. Ці недільні Богослуження на Союзівці справляють незатерте враження. Відправляє їх священик у невеличкій і ще провізоричній каплиці, положеній на поляні серед лісу, а вірні стоять довкруги в тіні дерев. Молитва і слово Боже в таких обставинах, серед великої краси природи, глибоко проймають душу.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Кеннеді** плянує видати на допомогу закордонним державам в найближчих п'ятьох роках суму $26 більйонів і в цій цілі хоче зорганізувати окрему Аґенцію Міжнародного Розвитку. Президент просить американських бизнесменів допомогти йому вибрати найздібніших людей, які могли б із повним успіхом працювати в цій аґенції.

● **Президент** 30-го червня підписав закон про продовження видавання молока шкільним дітям ще на один рік. Новий закон признає на цю ціль $105 мільйонів, на $10 більйонів більше, як було в цьому фінансовому 1961-му році.

● **В Канаді** в провінції Манітоба і Онтеріо горять ліси, і тільки сильний дощ міг би припинити цю пожежу, але, на жаль, бюро погоди не передбачає дощу.

● **На Алясці** в місцевості Клір недалеко від Фербенку почала діяти нова радарова стація, яка має алярмувати про появу ворожих літаків або ракет. Таким чином вже дві треті північних кордонів ЗДА є забезпечені радаровими стаціями, а в 1963-му році всі ці кордони будуть вповні забезпечені.

● **Крайова Рада Безпеки** в Шикаґо передбачає, що цього року під час вільних днів у зв'язку з „Днем Незалежности" може згинути 450 осіб, якщо водії авт не будуть обережні під час їзди. Бюро погоди передбачає гарну погоду на ті дні, і тому на автострадах передбачений великий рух авт.

● **Конґресмен - демократ** із Пенсилвенії Френсіс Е. Волтер, який є головою Палатної Комісії в справах протиамериканської діяльности, критикує державний департамент за те, що найменовано Міхала Цєплінського на заступника адміністратора справ безпеки і консулярного відділу, а Салватора А. Бонтемпо на адміністратора цієї самої аґенції. Конґресмен Волтер каже, що вони обидва не мають досвіду в цій праці, і ці номінації зроблені під кутом партійности.

Суд припинив страйк моряків торговельної фльоти

Ню Йорк. — Федеральний суддя Силвестер Дж. Расн 3-го липня на просьбу Президента Кеннеді припинив страйк моряків торговельної фльоти на 80 днів згідно з законом Тефта-Гартлі, бо окрема комісія, визначена Президентом, ствердила, що продовжування страйку загрожує безпеці ЗДА. Дві робітничі спілки внесли були апеляцію, але суддя апеляційного суду змісця відкинув цей відклик, і всі страйкуючі робітничі спілки мусіли негайно вернутися до праці. Покищо є тимчасовий наказ в справі поворту до праці робітників, а в п'ятницю 7-го липня буде виданий постійний наказ, який важний буде на 80 днів. Це вперше президент Кеннеді скористав із закону Тефта-Гартлі, проти якого він виступав, бувши конґресменом. Президент просив секретаря праці Артура Ґольдберґа, щоб виготовив проєкт зміни цього закону, щоб легше було ним послуговуватися. Внаслідок „Дня Незалежности" не можна було вже 4-го липня вповні почати працю, тому дійсне закінчення страйку сталося аж 5-го липня в середу.

У СВІТІ

● **Генеральний секретар НАТО** д-р Дірк Стіккер, колишній голляндський міністер закордонних справ, їздив до Бонну і перевів довгі наради з канцлером Аденауером, міністром закордонних справ Брентано і міністром військових справ — Штравсом. Стіккер заявив, що Рада НАТО в Парижі буде займатись найзвичайними військовими приготуваннями у зв'язку з Берлінською кризою.

● **Лондонський суддя** сер Роджер Винн, розглядаючи скаргу проти неправильно ведених в 1959 році виборів в англійській Робітничій спілці електриків, яка нараховує 240,000 членів, заявив, що та управа тієї спілки діяла, як „знаряддя комуністичної партії" та служила ціллям комунізму, а не добру Англії.

● **У комуністичному Китаї** партія покликує до життя „дискусійні групи", на яких формально комуністичні аґітатори „переконують" приявних про правильність розпорядків влади, а насправді всі покликані до „груп" мають за обов'язок схвалювати відповідні резолюції, потрібні комуністам для пропаганди. Сяк-так свобідна дискусія у таких групах недопускальна, бо китайські комуністи зробили дуже прикрий для себе досвід, коли після проголошення Мао Тсе-тунґом тези про „100 квітів в одному городі" китайці почали масово критикувати уряд.

● **Східньо-німецькі** комуністи підступом заманили на свою територію студента західньо-берлінського університету Дітера Конецкі, який активно виступав проти комуністів, як заступник голови Міжнародної Федерації ліберальних студентів. Кілька днів тому в комуністичній пресі появилась вістка, що того студента засуджено у Празі на 10 років в'язниці за... шпигунство на шкоду Чехословаччини! 2,000 берлінських студентів зорганізували демонстраційний похід по Берліні з протикомуністичними транспарентами.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City and Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Міжнародна криза, військо і дефіцит

На конференції 45-ох губернаторів у Гонолюлю та у публічних виступах Д. Д. Айзенгавера і Річарда Ніксона виявилося виразно становище, що його займає республіканська опозиція супроти нинішньої демократичної адміністрації. Вона підтримує президента Кеннеді в його закордонній політиці і, у зв'язку з нинішньою гострою кризою довкола Берліну, стримується навіть від будь-яких критичних завваг, що їх недавно висловлювала на адресу уряду у зв'язку з невдачами на Кубі і в Ляосі. Два названі лідери республіканського табору в Америці і республіканські губернатори підкреслювали в Гонолюлю конечність тримати одностайний понадпартійний національний фронт за Президентом супроти Москви, щоб Нікіта Хрущов і його кліка не мали ніякого сумніву, що вони мають діло не з „правлячими мілітаристами" в Америці, а буквально з усім американським народом. Під цим кутом державної і загальнонаціональної небезпеки республіканські лідери в Конгресі і поза ним підтримують усі пропозиції Президента щодо видатків на збройні сили країни. Тому збільшення бюджету на кругло 2.5 більйона долярів, до колосальної суми 43 більйонів на військові цілі, не викликало ніякої опозиції.

Зате дуже гостру опозицію виявляють республіканські і деякі консервативно - демократичні кола супроти фінансової політики уряду. Колишній президент Айзенгавер порівняв теперішній уряд із святим Миколаєм, який роздає дарунки дітям, що скачуть і простягають до нього руки, а він потішає їх: „За ці дарунки ви не платитимете нічого, зате ваші внуки заплатять". Докладніше спрецизував становище опозиції в цій справі Річард Ніксон в промові на минулотижневій конвенції представників реклямових агенцій фармацевтичного промислу. Він ствердив необхідність збільшити видатки на оборонні цілі в теперішній критичній міжнародній ситуації, але критикував збільшення державного бюджету по стороні видатків на будь-які інші цілі. Збільшування державного дефіциту — твердив він — неминуче приведе до інфляції і погрожує банкрутством, а в тому випадку потерпить й сама оборонність країни.

Часописні коментарі висловили здивування, чому проти тенденції т. зв. щедрого видаткування не виступає колишній заступник державного секретаря для фінансових справ, теперішній секретар скарбу Даглас Діллон, що мав марку прихильника „твердого" економічного курсу". Дехто гадає, що Діллон пішов на компроміс з репрезентантами інших ресортів, погодившись на нову „крайню межу" державної заборгованости, на нових $5 більйонів. Саме в середу минулого тижня Сенат прихилився до такої пропозиції уряду і підвищив ту межу до астрономічної цифри $298 більйонів. Підвищення державної заборгованости на $5 більйонів стоїть у зв'язку саме з передбаченим дефіцитом у цьогорічному бюджеті. Який буде цей дефіцит — ще не відомо, бо бюджетові дебати в Конгресі ще тривають, та й невідомо, які будуть податкові впливи. Зате Діллон і спеціяльний асистент Президента Волтер Ростов перестерегли минулого тижня секретаря праці Артура Голдберга, що „найбільшою загрозою для нашого доляра з уваги на інфляцію є підвищування спіралі платень і цін". Ця пересторога прийшла у зв'язку з теперішнім страйком професійних спілок моряків торговельної фльоти та початком переговорів спілки об'єднаних автомобільних робітників з компанією Дженерал Моторс про новий колективний договір праці.

У здорових демократіях уряд і опозиція змагають до тієї самої цілі і в конструктивних дебатах шукають найкращого шляху. Нинішній спір довкола фінансової політики адміністрації є таким конструктивним, діловим спором і має на увазі лише добро країни та її якнайбільшу оборонну спроможність в обличчі загрози від СССР.

Розгубленість в оцінці

Своєю природою і вдачею ми є нарід консервативний і поміркований. Це може мати своє коріння також і в нашій довгій селянській традиції, тобто в тісному зв'язку з природою. В своїй історії ми завжди „мали час", наш селянин кожну справу „сім разів міряв", „міряли" й ми, як нарід, своє відношення до тих чи інших проблем, але бувало, що поки зміряли, ті проблеми вже не існували, бо їх перерішували інші.

Можливо, що цей вроджений консерватизм породжує часто другу, протилежну крайність, і ми часом „втинаємо" ще заки зміряли. Очевидно, що ми не одинокі в крайностях, таке поступування в політичному житті прикметне для всіх народів, що, перебуваючи в неволі, мають довші перерви у своїх державних традиціях.

Тенденцію до крайностей і викликану ними розгубленість в оцінці спостерігається серед американських і канадійських українців, як і взагалі українців у вільному світі, у відношенні до сучасного положення України. З одного боку спостерігається тенденцію взагалі ігнорувати час і природні зміни, а з другого робиться далекойдучі висновки без уваги на дійсність.

Перша з цих крайностей — це абсолютне заперечування будь-яких змін в Україні, при чому часто плутається два різні поняття. Очевидно, що немає жадних змін, коли мати на увазі факт поневолення України і принципи комуно - московського окупаційного режиму. Вони завжди однакові у своїх заложеннях, у своїх цілях, і було б прямо безглуздям добачувати в них будь-які принципові зміни. Натомість не можна ігнорувати кожночасних змін у поступуванні та засобах, що їх окупаційний режим практикує і ними користується.

Тим часом, друга скрайність в оцінці це — перекидання змін у практиці й засобах на принципи і роблення з того далекойдучих висновків. Це бо незаперечний факт, що сьогодні в Україні багато дечого змінилося супроти того, що було за часів Сталіна. Але також фактом є, що ані на йоту не змінились принципи і цілі комуно - московського окупаційного режиму в Україні. Як же наївно звучить в такому світлі рекомендація одного з видатніших наших молодших інтелектуалістів поставити Хрущову від українських емігрантів ряд постулятів для полегшення долі українського народу і вимагати, щоб він виконанням тих постулятів доказав „свою добру волю".

В Україні, без сумніву, є зміни. Змінюються бо часи і змінюються люди. Ми не повинні тих змін нехтувати. Ми не повинні ігнорувати й того розвитку, того прогресу, що його добивається український нарід навіть у найтрудніших обставинах, більше чи менше терористичної, окупаційної влади. Але це ще не значить, що ми маємо змінювати своє принципове становище до тієї влади і очікувати від неї якихось доказів „доброї волі" чи таку „добру волю" добачати в її тактичних змінах. Тут і там можна почути твердження, що, мовляв, в якомусь там українському селі все ж є вже електрика, що селянські діти „все ж таки" мають можливість здобувати середню і навіть високу освіту. Так, якби нашому народові потрібно було аж терориста - окупанта, щоб змусити його користуватися електрикою чи ходити до школи. Якби не та окупація і терор, то Україна з її природніми багатствами, з її працьовитим і талановитим народом, була б одною з найбільш розвинених, найбагатших і найщасливіших країн світу.

Ми не будемо розгублюватись у нашій оцінці і в нашому відношенні до України, коли будемо розрізняти засоби і тактику від принципів і цілей, коли завжди пам'ятатимемо перший і основний принцип нашої політики: Україна має бути вільною, ні від кого незалежною і суверенною державою українського народу, і хто цьому протиставиться є нашим смертельним ворогом.

Б. Галайчук

АЛЬЯНС — ПРОТИ КОГО?

Вуенос Айрес. — Стівенсон вернувся до Вашингтону живий і здоровий, не обкиданий камінням і навіть гнилими яйцями, але з стурбованим обличчям лікаря, що вертається з шпиталю від тяжко хворого. Діягноза песимістична: Стан хворого значно погіршав протягом останнього року; лікування — трансфузія долярів і радикальні соціяльні реформи.

Американська преса також домагається від деякого часу соціяльних реформ, дивлячись під новим кутом на правлячі кола Латинської Америки. Ще не так то давно ми зустрічали там лише інтерв'ю з аргентинським президентом та міністром господарства, повні признання для стабілізації пеза, для відбудови довір'я на Вол Стріт і — повні обурення проти темного робітництва, яке, мовляв, не виявляє належного зрозуміння для того великого діла, не стискає терпеливо пояса, лише домагається втримання купівельної сили платень — очевидно, під впливом перонівських агітаторів.

А оце "New York World Telegram and Sun" з 19 травня поглянув на латиноамериканську дійсність під трохи іншим кутом у статті п.н. „Чого потребує Латинська Америка". Обговорюючи питання недалекої конференції в Монтевідео у справах „альянсу для поступу", та газета пише: „Остання пора сказати кому слід що без соціяльної реформи не буде американської фінансової допомоги. Бо ніяка інверсія, хоч яка б щедра вона не була, не всилі спинити поступу комунізму в Південній Америці, якщо інтегральною частиною, альянсу для поступу' не буде соціяльна реформа".

Настоюючи на необхідності радикальних реформ у Латинській Америці, Джеймс Бернгем в нюйоркському „Таймсі" підкреслив, що ЗДА готові допомогти латиноамериканським народнім масам, але не визискуванням тих останніх. Тобто, не завиваючи у бавовну, вказує на тих, хто відповідальний за сьогоднішні злидні в Латинській Америці: на тамошню капіталістичну верству, т.зв. ,олігархів".

Джеймс Бернгем нарікає на „самовбивчу манію американських мільйонерів", які в сліпій гонитві за наживою або за снобівськими дешевими ефектами, мостять шлях комунізмові. Та це, кінець-кінцем, легкодушні дітваки в порівнянні з латиноамериканськими „олігархами", які відкидають прийняту американськими капіталістами засаду „живи і дай іншому жити". Типовий олігарх мріє про поворот до старих добрих часів, коли то ще Перон не „перевертав робітникам у голові", впроваджуючи якісь синдикати, суди праці і Бог-зна ще які витребеньки. Такий олігарх вважає особистим пониженням, коли робітник одягається так само, як він — коли носить шкіряні черевики, а не, як у доперонівських часах, полотняні капці. У країнах, які не переходили соціяльних реформ перонівського типу, він докладає всіх зусиль, щоб до тих реформ не допустити.

Серед олігархів трапляються сноби-комукофіли, але пересічний олігарх завзятий антикомуніст. Проте, він уважає, що для забезпеки проти комунізму вистачає звичайних поліційних репресій, що соціяльні реформи не є для того необхідні, а скоріше навпаки, що вони демагогізують робітничі маси, торуючи шлях комунізмові. Зберігаючи в поодиноких латиноамериканських країнах капіталізм у його ранній, примітивній формі, малощо не такій, як за часів Маркса, він, сказати б, перспективно актуалізує Марксову доктрину, анахронізм якої очевидний з европейської та північноамериканської перспективи, і яка тому втратила всяку атрактивність на европейське й північноамериканське робітництво. Він зумів зберегти більшу частину Латинської Америки настільки соціяльно й культурно відсталою, що вона сьогодні „визріла для революції", як царська Росія півсторіччя тому.

Латиноамериканський олігарх створив умовини для блискавичної експансії кастризму і твердо береже ті умовини проти змін — тому годі взятися поважно до кастризму, не розправившися спершу з олігархією. „Альянс для поступу" — це звичайна патетична етикета. Це таки справді спроба альянсу, тобто об'єднання сил всього континенту проти стану, небезпечного для всього континенту: для Латинської Америки тому, що наражує її на недоживлення, недуги, анальфабетизм і т. п. лиха, для ЗДА тому, що наражує їх на можливість сусідства з Союзом Латиноамериканських ССР. Зусилля проти спільного лиха є одночасно альянсом проти спільного ворога, який втримує те лихо — проти латиноамериканського олігарха, що ясно виходить з коментаря сенатора Фулбрайта.

„ЗДА,—продовжує „Таймс", — не зможуть змусити латиноамериканських панівних кляс до переведення соціяльних реформ. Але поодинокі латиноамериканські народи зможуть змусити їх до того — і змусять, якщо вони не здійснять реформ добровільно. Минули часи, коли в Латинській Америці можна було приймати, що перша-ліпша права військова реакція матиме від ЗДА підтримку та потурання".

Представник уряду домагається визнати партизанку за явну агресію

Вашингтон. — Заступник спеціяльного асистента Президента в справах безпеки Волтер В. Ростов, промовляючи на закінченні шкільного курсу в Армійській Школі Спеціяльного Ведення Війни у Форті Брегг в Північній Кароляйні, заявив, що Об'єднані Нації повинні визнати партизанку за явну агресію. Він сказав: „Ніколи не буде дійсного миру в світі, як ОН не реагуватиме на ті партизанки, члени яких прибули з-за кордону і дістають директиви з чужої держави". Ростов твердив, що важливим є те, щоб вільний світ з'ясував собі, що коли комуністи з Ганой в комуністичному Північному В'єтнамі висилають партизанів до Південного В'єтнаму, то це явна і ясна форма агресії, така сама, як була в червні 1950-го року в Кореї, коли північні корейці переступили 38-ий рівнолежник та почали війну, на що мусіли зареагувати ОН.

А. Заплітний

СОЦІЯЛЬНА ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ЇЇ ЗАСНОВНИК

(2)

Соціяльна теорія особливо підкреслює факт, що панівна верства завжди має бути меншою від тих верств, якими вона править. Цю нерівність виразно видно в деспотіях і олігархіях. Вона дещо затемнена в демократіях, але і в тих державах без великого труду можна пізнати, що більшість, яка в виборах дістала мандат правити країною, є на ділі меншістю, коли взяти до уваги партію чи партії, які вибори програли, і додати тих, які мали право голосувати, але участи у виборах не брали. Знаним є факт, що люди не є рівні: одні меткіші, проворніші й талановитіші, інші пасивніші, менше обдаровані. Великий борець за рівноправність і демократію Жан Жак Руссо, в своєму „Суспільному договорі" виразно каже: „Якби ми трималися буквально розуміння, то ніколи б не було й не буде демократії в світі; таке розуміння, щоб більшість правила меншістю, незгідне з порядком в природі". Піраміда найбільше відповідає дійсному положенню провідної верстви нагорі, тоді як верстви, якими вона править, є широкою її підставою.

Може дослідники встановлять, яке є найвідповідніше чисельне відношення між панівною верствою і її підданими. З історії знаємо, що самураїв у Японії, мандаринів у Китаї та шляхти в Західній Европі в добі середніх віків і приблизно до кінця 18 ст. було розмірно мало. Вона становила лише кілька відсотків людности. Такий самий факт помічаємо в комуністичних країнах, де число членів компартії дуже обмежене. Так само, як колись було трудно попасти людині нижчої суспільної кляси в ряди шляхти, так само трудно стати членом компартії за залізною заслоною. Прямим чи посереднім примусом можна було б загнати до компартії все повнолітнє населення, але комуністи цього не роблять. Іншою є поведінка комуністів в країнах вільного світу, де їм потрібно якнайбільше демагогічних крикунів, страйкарів і демонстрантів. Там вони приймають в члени компартії дуже радо і без будь-яких обмежень, наприклад, членів компартії в Італії або Франції пропорційно до числа населення значно більше, ніж в СССР або в якійсь іншій комуністичній країні.

Проф. Гумпльович був переконаний, що в загальному війни і революції спричиняють народження і смерть держав. Навіть появу цілого ряду держав на африканському континенті він напевно записав би на рахунок загального вичерпання колоніяльних потуг в другій світовій війні і натиску холодної війни. На кожну державу — твердив проф. Гумпльович — чекає колись кінець. Можуть тільки бути різні його причини. Найважливішою є вичерпання внутрішніх сил. Тоді держава стає легкою здобиччю одної або кількох сусідніх держав. Цим він заторкнув дуже складне питання: що робить державу слабою?

Він розуміє так: Кожна держава, як згадано вище, складається з певної кількости суспільних груп і кляс, з яких одна стоїть у проводі. Її головний обов'язок — напружувати ввесь свій розум, сприт і хист, щоб внутрішнє змагання цих груп і кляс, яке йде безперервно, не наражало держави на сильні потрясення та революції, а, навпаки, проходило при більшій або меншій взаємній вирозумілості та співпраці. В звичайній мові це означає, що кожночасна влада постійно мусить розв'язувати якісь актуальні справи. Щоб заспокоїти малоземельних селян, вона переводить аграрну реформу; ремісникам та дрібним промисловцям дає дешеві кредити чи податкові полегші, щоб вони могли втримати свої варстати та підприємства і т. д.

Якщо в якійсь країні всі суспільні групи пов'язані спільним інтересом зберегти державу, якщо вони мають спільну мову, релігію, мистецтво і звичаї, тоді провідній верстві вдасться полагоджувати всі актуальні справи. Далеко складніша справа в державах многонаціональних. До всіх звичайних турбот — приєднуються там ще дуже важливе національне питання. Воно виступає звичайно в дуже невинній формі — як боротьба за рівноправність мови, хоча всі заінтересовані здають собі справу, що за тим криється прагнення якоїсь національности в напрямі осягнення рівноправности з усіми дальшими наслідками. Невміння чи небажання полагодити національне питання спиняє нормальний хід життя і викликає шкідливі ферменти.

Все це має величезний вплив на зовнішню політику даної держави. Не зважаючи на формальні урочисті слова державних мужів про приязнь, в дійсності між одною державою і другою або між одною групою держав і другою існують часом такі самі почування ворожости і недовір'я, як між первісними ордами. Кожна держава стежить не тільки за тим, як стоїть оборона сусідньої країни, але й за тим, як розгортається її внутрішнє життя. Якщо там є різкі внутрішні конфлікти, то така держава не є сильною, отже не може бути надійним союзником і не може являти поважної загрози для сусідів.

Цієї вірної й глибокої аналізи внутрішньої сили якоїсь держави не поменшує факт, що багато сучасних американських і західніх соціологів, публіцистів та державних мужів не добачає великої кількости народів в СССР та неполадненого там національного питання. Цим вони тільки дають тій державі можливість виступати агресивно тоді, коли б при нормальній поставі Заходу, СССР ніколи не рискував би своїх визиваючих та зачіпних дій.

Кожна держава має гін до росту і поширення, але вона завжди виставляє себе на велику небезпеку, коли йде на нове поширення, не засимілювавши попереднього набутку. Таке поширення, каже австрійський соціолог, може в наших часах ставатися через підбиття і поневолення якогось народу. Абстрагуючи від того, що така дія є все неморальна й нелюдяна, вона дає мінімальні вигляди на те, щоб тепер якусь націю

(Закінчення на стор. 3-ій)

Велика потреба

В ювілейному Шевченківському році ударним завданням українців Америки й Канади є поставити Шевченківські пам'ятники у Вашингтоні й Вінніпегу.

Одначе, святочними академіями і побудовою пам'ятників не вичерпуємо того, що треба зробити, щоб виконати великі заповіти безсмертного Пророка України.

Нові часи, нові потреби вимагають від нас нового всенародного зусилля.

Одною з таких великих потреб нашого часу є всебічна підтримка першої вільної академії українських наук — Наукового Товариства ім. Т. Шевченка. Повних 88 років існує воно, ширячи наукову правду про Україну та український нарід. Сотні томів наукових праць, виданих ще на рідних землях, говорять самі за себе. Одначе, Наукове Т-во ім. Шевченка не перериває своєї важливої праці й на чужині, організуючи свої відділи та осередки в Західній Европі, Америці, Канаді й Австралії. В невідрадних умовинах емігрантського життя українські вчені, члени НТШ, написали сотні праць на українські теми, а ще більше число наукових праць підготовляють. На жаль, НТШ не має відповідних фондів на видавання наукових праць своїх членів не тільки в українській, але й в інших мовах світу. А в сьогоднішній час добра наукова праця про Україну, український нарід, його культуру, визвольну боротьбу, економіку, видана в різних мовах, це велика зброя, це найкращий аргумент в обороні нашої слушної справи.

Для успішної підтримки деяких наших установ, організацій, для видавання творів деяких померлих і навіть живих письменників — постала на еміграція низка Комітетів сприяння, приятелів, прихильників тощо.

В цьому Шевченківському Році прийшла велика потреба закладати Комітети Прихильників для найстаршої нашої наукової установи, що носить ім'я найбільшого Сина України.

Завданням Комітетів Прихильників НТШ буде всенародна моральна й матеріяльна підтримка Наукового Т-ва ім. Шевченка не тільки в цьому Шевченківському Ювілейному році, але постійно, доки український нарід не вибореं собі незалежну державу, що підтримуватиме свою вільну науку.

Головні завдання Комітетів Прихильників НТШ:

1) створювати сприятливу моральну атмосферу для підтримки та розвитку української вільної науки на чужині всіми можливими засобами;

2) заохочувати наше молоде покоління до студій українознавства і до продовжування наукової праці на українські теми, щоб запевнити постійний, новий приплив наших молодих наукових сил, майбутніх членів НТШ;

3) поширювати видання НТШ, закуповувати їх для всіх українських та чужинецьких бібліотек;

4) відбувати сходини з доповідями й дискусіями про нові видання НТШ, обговорювати потреби нашої вільної науки;

5) збирати матеріяли статті, спомини, оповідання наших старших людей з поодиноких місцевостей, повітів, областей, — і передавати їх для наукового опрацювання й видавання в Архіві НТШ;

6) збирати членські вкладки, пожертви, відсотки з інших імпрез на НТШ, уладжувати доходові імпрези на цілі НТШ;

7) заохочувати наших багатших людей до щедрих пожертв на НТШ з нагоди різних родинних свят, роковин, ювілеїв тощо;

8) заохочувати наших самітних, бездітних людей до записування — бодай частинно — свого майна на цілі НТШ при укладанні тестаментів.

Таких і подібних завдань можна знайти більше для Комітетів Прихильників НТШ, — а всі вони причиняться до сповнення свого високого призначення.

І. Сміт

А. Кущинський

ШЕВЧЕНКІВСЬКА АКАДЕМІЯ В ШИКАГО

(Враження й рефлексії після свята)

(1)

Прекрасне, величаве це було свято!...

А його ще й попередила така знаменна проклямація губернатора стейту Іллінойс. Ось кілька речень з того офіційного акту, прикрашеного гербовою золотою печаткою:

.... „Тому, що в найкращім інтересі всіх американців є плекати духові заінтересування минулими й сучасними справами Східньої Европи і стосувати це знання для того, щоб самому залишитись вільним народом, і

Тому, що значення Тараса Шевченка невід'ємно пов'язане з наполегливою боротьбою людини за волю, боротьбою, що дійшла до вершка в цілому світі, і

Тому, що українці стейту Іллінойс цей 1961 рік, що в ньому сповниться сто років від дня смерти Тараса Шевченка, бажають відзначити як пропам'ятний рік цього Чемпіона Волі,

Отже я, Отто Кернер, губернатор стейту Іллінойс, проголошую 1961-ий рік роком Тараса Шевченка в стейті Іллінойс і поручаю всім громадянам читати твори цього Борця за Волю, щоб краще пізнати яке значення для всіх має свобода".

Чи ж не мають права провідники українського суспільно - національного життя в Шикаго похвалитися таким результатом своїх освідомлюючих впливів на думку американських політиків і державних мужів?

⁂

Пропам'ятне для шикагівських українців 26 березня 1961-го року. Була чудесна погода. Як на Великдень до церкви, так хвилями плине нашого люду до репрезентативної будови „Оркестра Гол" в центрі міста між хмародерами. Поверх три тисячі учасників уже заповнили залю в три широкі яруси, і то на заповіджену годину... Такі наші українці. Коли їх добре розворушить якась подія, а в цьому разі — широка пропаганда громадського ювілейного комітету в Шикаго, то вони й точність можуть дотримати...

⁂

На відкритій сцені удекороване пальмами велике бронзове погруддя Т. Шевченка роботи місцевого різьбаря Петра Осташа і український та американський прапори. Багатіше прикрасити сцену не є в звичці і в правилах цієї оркестрової залі.

Статний ростом і своїм станом голова ділового комітету Т. Шпікула відкрив урочисту академію.

Американський гимн проспівав соліст М. Железняк.

⁂

На сцену виходить гордість шикагівської громади — чоловічий хор „Сурма", а за ним граціозно — жіночий хор 22-го Відділу Союзу Українок Америки, що теж уже славу собі здобуває. Чоловіки в чорному одязі. Жінки — в ефектовних жовто-золотих довгих суконках. Репрезентація чудово витримана й відповідає моментові.

Виконання „Заповіту" Т. Шевченка, музика М. Вербицького, було могутнє і глибоко впливове. Сила й краса голосів об'єднаного хору під орудою Юрія Яримовича додавали тій могутності ще й мистецької краси. Видко було, зосібна, як відчувала це і американська публіка, серед якої були знані мистці. Щоб американські гості зрозуміли слова „Заповіту", їх взірцево чітко прочитала п-і Анна Рурка.

Святочну промову в англійській і українській мовах виголосив президент НТШ в ЗДА проф. Роман Смаль-Стоцький, через якого Президент ЗДА Джан Ф. Кеннеді телеграфічно висловив свою пошану до „великого українського поета Т. Шевченка", визнаючи „його багатий вклад в культуру не тільки улюбленої й так красномовно представленої ним України, але й для світу"... Ядерними словами промовець підкреслив велику актуальність політичних ідей Шевченка.

Рада міста Шикаго на своєму засіданні прийняла окрему резолюцію на пошану нашого Генія, яку із сцени прочитали д-р Ю. Куляс і п-і М. Шпікула.

⁂

Та ось адвокат Гінно повідомляє про прибуття на академію посадника багатомільйонової метрополії Шикаго Річарда Дейлі. Вся заля встає й вітає цього знатного гостя гарячими оплесками. А він, нав'язуючи до свого ірляндського походження, проводить у своїй промові паралель між свободолюбним ірляндським та українським народами і їхньою боротьбою. „Сто років тому, — сказав достойний гість, — помер Шевченко, а боротьба, яку він проголосив у своїх творах з силами насильства й тиранії, триває"...

⁂

Другу частину академії розпочато фортепіяновим сольом відомого піяніста проф. Б. Максимовича з Дітройту. Він показав своє знамените мистецтво гри, обдарувавши нас такими речами: дві прелюдії Л. Ревуцького, „Героїчний етюд" В. Косенка, увертюра з опери „Тарас Бульба" М. Лисенка і Л. Ревуцького. Зібрав бурхливі оплески і, захопившись тими оваціями, додав зверх програми взірець своєї віртуозности гри одною лівою рукою...

Цього мистця змінила Шарота Ордасси - Баранська — сопрано із Метрополітан-Опери в Ню Йорку, яка виступала на академії разом із своїм чоловіком В. Баранським при акомпаніяменті професора І. Білогруда. Її „Коло броду", „Плавай, плавай, лебедонько" М. Лисенка та „Карі очі" В. Воньковського викликали на залі бурю оплесків і приневолили її співати ще й ще.

В ТУЗІ ЗА ПРЕКРАСНИМ

З нагоди виставки маляра Мирона Левицького у Торонті

Картини Мирона Левицького, виставлені на його індивідуальній виставі в домі „Просвіти" в Торонті від 20-28 травня, відразу вводять нас у світ нового, модерного мистецтва чітких ліній та багатих і радісних барв. Вони однаково стимулюючі для думки й для серця. Його праці за останні два роки, це наче радісний і щасливий поворот із довгої мандрівки, повної шукань а може й помилок, поворот збагаченої й оновленої душі, що збагнула свій творчий вислів та з легкістю щедро обдаровує ним глядача.

Немає сумніву, що Мирон Левицький добре познайомлений з модерними напрямками мистецтва останніх десятиліть, з його домінуючими абстрактними стилями, що виключають з малярства все — крім ліній, форм та кольорів. Виглядає одначе, що безпредметне малярство дійшло вже до своїх остаточних заключень, і цей факт сам собою викликає реакцію. Вже почувається втома мистецтвом без людини, а разом із тим наступає зворот до людини в новому трактуванні.

Саме людина являється головною творчою інспірацією та центром мистецтва Мирона Левицького. Декілька картин в ділянці пейсажу не виявляють зацікавлення мистця, рівного захопленню, з яким він передає людську, а зокрема жіночу постать та обличчя. Мистець виявляє подивугідний талант в інтерпретації постатей, в чому дорівнює найкращим світовим майстрам. Чи це буде сама лише головка, чи ціла постать, найчастіше вона представлена одинцем. Це підсилює інтенсивність вислову, яка здивовує й захоплює. Бо кожна версія є єдиною у своєму роді розв'язкою, що є тільки його власною.

Завдяки своїй праці в ділянці графіки Мирон Левицький осягнув справжню майстерність рисунку. У витонченій чистоті лінії, яку він доповнює спрощеними формами та делікатною скалею багатих і живих барв, мистець виявляє таку силу спроможностей вислову скупими лише засобами, як це можна бачити лише в найкращих зразках нового мистецтва. Він радо приймає клинові контури африканських скульптур та і одноплощинність єгипетського малярства. З метою підкреслення та експресії він послуговується видовженими лініями, які притаманні візантійській іконографії. Він зарисовує свої постаті в зіставленні з грайливо-барвними імпровізаціями у стилі синтетичного кубізму. Але всі ці елементи синтезовані у його власному мистецтві та тільки допомагають йому викристалізувати його власну творчу особовість. Вони стали засобами маляра-поета, який розуміє модерні мистецькі течії і послуговується ними для вислову індивідуальних почуттів з незрівняним смаком і дистинкцією.

Особливою прикметою картин Левицького є виелімінування найменших навіть слідів грубого і вульгарного. Зображуючи свої постаті, він перетворює реальну дійсність в картину тонкої краси у високопоетичній, оригінальній формі. Картини „Пробудження" та „Втома" є наче екстрактами універсальної краси в безмежності часу і простору.

Мистецтво М. Левицького є протиставленням і своєрідним викликом нашій добі з її загальним песимізмом та брутальністю в житті і мистецтві. Водночас це маніфестація вселюдської незнищеної туги за прекрасним і шляхетним. Левицький вміє висловити її без залишків сантименталізму й банальности. Його мистецький світ пройнятий виразом гострої думки та інтелігентних, дотепних помічень. Якусь особливо неповторну атмосферу та унікальний вплив моделя відчувається у кожному з його портретів. І тут майстер також далекий від реалізму. Навпаки. Він за кожним разом наново розв'язує найтруднішу проблему модерного портрету: пов'язання об'єктивної правди з висловом своєї власної творчої особовости. У випадку нашого мистця — реалізм підкорений силі його індивідуального стилю.

Так само, як його деякі портрети та картини жіночих постатей дають естетичну насолоду самою вже завершеністю лінії, кольору та ритмічної композиції, так окрема група його праць, як н. пр. „Апостол", „Грачі", „Над морем" вражають новістю форм і силою експресії та динаміки. Його „Над морем", що є одною з його найновіших картин, є по суті чистою студією форми, — повністю позбавленої нарративного та психологічного елементу — момент, який є незаперечною познакою модерного мистецтва. Його „Над морем" й „Три грації" вказують, що подібно як більшість мистців, обдарованих високим талантом у рисунку (Дега, Моділіяні), Левицький має багато даних виявити себе в ділянці скульптури.

І ще кидається в очі глядачеві інший аспект картин М. Левицького. Їм немовби тісно у вузьких рямцях невеличких полотен. Вже паризька критика на підставі виставки його картин в 1959 р. запримітила його небуденний талант до стінного малярства. Коли взяти до уваги загальне змагання до синтези у модерному мистецтві та сучасне пов'язання архітектури, скульптури і стінного малярства в одну художню цілість, то для Мирона Левицького відкриваються при сприятливих умовах, широкі перспективи праці в монументальних формах.

Марія Охримович

● Конгресмен-республіканець Ч. М. Метіес виступив проти уряду за те, що він „допомагає СССР і комуністичним сателітам," дозволяючи продавати фармерські продукти по нижчих цінах, як американські ціни. Таким способом, казав конгресмен, американські платники податків мусять підтримувати комуністичні економіки.

ЛІТЕРАТУРНА ПРОДУКЦІЯ 1960 р.

„Свобода" щороку відмічує літературну продукцію попереднього року, подаючи в статтях ред. Богдана Кравцева докладний перелік кожного жанру. Цього року попередили цей облік окремі вечори в Літ. Мист. Клюбах Ню Йорку й Филаделфії дня 2 і 3 червня.

Ініціятиву до того дала Культ. Освітня Комісія СФУЖО (Світова Федерація Українських Жіночих Організацій) у Ню Йорку. Вже довший час Комісія працює над засобами поширення української книжки. У цьому намаганні огляд літ. продукції та зустріч із публікою могли бути корисні. І тому саме завдячуємо програму обох вечорів.

Пробігла вона дуже подібно. У Ню Йорку відкрив вечір голова Літ. Мист. Клюбу Сергій Литвиненко, вітаючи, як звичайно ініціятиву жіноцтва. У Филаделфії провів це містоголова Літ. Клюбу д-р Володимир Рудницький. Програма складалася з доповіді ред. Богдана Кравцева про літературні твори, видані в 1960 р., слова п-ні Наталі Чапленко про Гурток Книголюбів і дискусії. Окремою точкою було відчитання творів молодих поетів, що по-мистецьки провела п-ні Оля Кириченко. Вечій доповнила виставка книжок із 1960 року; у Ню Йорку зайнялись тим п-ні мґр. Ганна Кобринська, а в Филаделфії виставляли книгарні „Базар" та „Космос".

Доповідь Б. Кравцева недавно тому появилась друком, отже не станемо її реферувати. В загальному можна сказати, що в порівнянні із попереднім збільшилось число збірок поезій і дитячої літератури, гарно представляться кількість перекладів із чужих літератур і навпаки. Одначе впала кількість прозових і літературно-критичних творів. Та це не є ознакою занепаду наших видань, бо творів наукового змісту вийшло вдвоє стільки.

П-ні Н. Чапленко розказала про спонуки до створення Гуртка Книголюбів. Культ. освітня робота жіночих організацій передбачає обзнайомлення членства з новинами сучасної літератури. Щоб впровадити систематичність і послідовність у цю ділянку, Культ. Освітня Комісія СФУЖО провела як спробу — заснування Гуртка Книголюбів. Члени цього Гуртка, що так чи йнакше зацікавлені літературою, зобов'язуються в певних відступах часу купити якусь книжку. Вибір книжок підсуває провідниця Гуртка, що повинна вміти підібрати матеріял. Дальшим наміром Гуртка є створення домашніх бібліотек, обговорення книжки у вузьком гурті, листування з авторами. Гурток Книголюбів є щойно в початковій стадії і вже себе виявив, бо серед його членів розійшлося дотепер вище ста книжок.

Дискусія торкнулась живо обох доповідей. Були голоси журби з приводу зменшення прозових творів (Л. Бурачинська) і негодування з приводу недбайливої їх мови. (М. Химич). П. Мегик висловив жаль, що немає біографій українських мистців і студіююча молодь не може їх пізнати. Одначе ці побажання роз'яснили ствердження, що наша літературна продукція багата в порівнянні з передвоєнними роками в краю й на еміграції (проф. В. Січинський, Ф. Мелешко).

А ідея Гуртка Книголюбів знайшла живий відгук. Цей спосіб поширення книжки подобався, хоч Галина Журба не добачувала змислу в тому, щоб це проводили жіночі організації. Ярослава Острук розказала дещо про листування письменника з читачем, що може скріпитись завдяки Гурткам Книголюбів. А Михайло Черешньовський був тієї думки, що з ідею Гуртка Книголюбів треба би йти також в інші організації та здобувати там членів. У висліді виявилось, що головним рушієм такого Гуртка є його провідниця, а членство завжди знайдеться. Провідниця чи провідник Гуртка — це той ентузіяст літератури, що завжди в курсі нових появ, завжди на послугах її, вміє й хоче подбати про її поширення, добачаючи в тому своє громадське навантаження. І тому Культ. Освітня Комісія СФУЖО певна, що такі серед жіноцтва знайдуться.

Л.Б.

Айхман твердить, що 4,000 дітей французьких жидів винищено з наказу Гімлера

Єрусалим. — На восьмому дні своїх оборонних зізнань, Адольф Айхман, оскаржений в убивстві шістьох мільйонів жидів за нацистського панування, рішуче заперечив, наче б він був винуватий в одному з найбільш жорстоких злочинців нацистів, а саме, в убивстві 4.000 дітей жидівських громадян Франції. Під час масової депортації жидів з Франції, відділено дітей від батьків і зосереджено їх у дитячому концентраційному таборі в Дренсі біля Парижу. Айхмана оскаржують, що він переніс тих дітей до табору в Освєнцімі (Авшвіці), де всіх їх убито в газових коморах. Айхман твердить, що він дістав наказ перевезти тих дітей навіть не від свого безпосереднього зверхника генерала Гайнріха Мюллера, а від „самого" Гайнріха Гімлера, який — як припускає Айхман — дістав на це апробату від Гітлера. Айхман арґументує своє твердження фактом, що ця справа була предметом дипломатичного спору, бо французький уго-дівський уряд у Віші протестував проти депортування з Франції французьких громадян-жидів та потім проти вивезення отих дітей на загибіль до окупованої Польщі. Айхман оскаржував нацистського амбасадора у тодішній Франції, Отто Абеца, що той посилив антисемітську кампанію, та винував міністра закордонних справ Ріббентропа. Він знову вперто твердив, що сам він, Айхман, був тільки виконавцем наказів і не мав права розпоряджатись в таких важливих справах. Айхман знову так довго і нудно відповідав на запити свого оборонця, що предсідник трибуналу звернув йому увагу, щоб говорив до речі.

Радісна зустріч по 17 роках

19 травня ц.р. через Львів, Москву, Стокгольм, Копенгагу, Ню Йорк, Шікаґо з Турки над Стриєм, Зах. Україна до Гери, Індіяна літаком прибула молода 19-літня дівчина Ярослава Крук до своїх родичів на сталий побут.

Ярослава Крук

Під час війни батьки Ярослави мусіли залишити хору дволітню дочку в своєї старенької мами—самі подалися на Захід, а опісля до Америки. Довгі роки батьки маленької Ярослави не знали нічого про неї. Батьківські серця були наповнені тривогою про долю хворої дитини. Коли довідалися, що дочка живе, від 1953 року батьки інтенсивно старалися всякими способами спровадити її до себе, та всі заходи кінчалися безуспішно. Але батьки не зневірювалися, і нова надія блиснула в 1959 р. коли М. Хрущов приїхав перший раз до Америки. Знову посипалися просьби, петиції, прохання до пані Рузвельт, пані Айзенгавер та інших впливових осіб і організацій. Знову справа стояла на мертвому пункті. Завдяки кількалітній інтервенції до Москви сенатора Індіяни Роя Маддена справу виїзду з СССР полагоджено позитивно.

Заходами д-ра М. Головатого з Гері, редакція місцевого щоденника „Де Гері Пост Трибюн" щиро заінтересувалися приїздом Ярослави і все була посередником між родичами і владою, а під час її приїзду присвятила багато місця на сторінках своєї газети.

Молодій Ярославі треба бажати на новім місті побуту багато щастя і успіху. Ми, українці в Гері радіємо, що довголітні труди родини Круків увінчалися успіхом, й бажаємо їм радости й потіхи зі своєї дочки.

М. Л.

Уряд вимагає $21 мільйона на вишкіл спеціяльних військ в Латинській Америці

Вашингтон. — Уряд просить Конгрес, щоб призначив окремі фонди на вишкіл спеціяльних збройних сил в деяких державах Латинської Америки, щоб можна було там поборювати ворожу партизанку, що загрожувала б внутрішній безпеці. Уряд вимагає на військову допомогу державам Латинської Америки суму $74 мільйонів, але з того $21 мільйонів мав би бути призначений на вишкіл військ, що могли б поборювати партизанів, та на виряд для військ, що мають ліквідувати підривні акції. Дехто сподівається, що цього року Конгрес зліквідує ті обмеження, які були при американській військовій допомозі державам Латинської Америки і тоді уряд зможе допомагати Західній Півкулі у військовій ділянці без обмежень. Плянують вишколювати офіцерів і спеціялістів у веденні партизанки в різних американських державах.

● Французька поліція в Альжирі, в окрузі Орану, від року шукала за лідером місцевих арабських націоналістів - терористів Абдель Хамідом. Перевівши в останніх днях масові арешти в мусульманській дільниці Орану, французька поліція впала на слід того арабського революціонера й арештувала його. Він пробував втікати і його застрелили.

● В Англії робітничий страйк цілком спаралізував продукцію у фабриках „Форда" та погано відбився на продукції інших автомобільних компаній. Врештою, і без того останнього страйку, продукція англійських автомобілів впала в цьому році наполовину в порівнянні з минулим роком.

● Югославські комуністи задумали скликати конференцію різних невтральних країн. Але в ході здійснювання того проєкту виявилось, що вони — серби — не мають потрібних перекладачів різних азійсько-африканських мов, стенотипісток для цих мов і технічних сил. Тому вони звернулись за поміччю в цих справах до Об'єднаних Націй.

Соціяльна теорія держави і її засновник

(Закінчення зі стор. 2-ої)

можна було засимілювати так, щоб вона творила гармонійну цілість з рештою державного тіла. Долею всіх великих держав, які намагалися опанувати цілий світ, завжди був несподіваний упадок.

Теорії проф. Гумпльовича викликали свого часу велике порушення в науковому світі, яке йшло впарі з признанням і навіть ентузіязмом. Найвизначніший соціолог ЗДА, Вард (1841 - 1913) писав: „Нарешті маємо науковуі в кожному разі задовільну теорію початків і дійсного змісту держави; хто вповні засвоїв собі ті засади, для того всі старі погляди на державу стають непотрібним барахлом; кожний твір про природу держави, який не визнає і не починає від цієї точки, поверховний і практично безвартісний".

Чи події, які зайшли по смерті австрійського соціолога, тобто дві великі війни і суспільні процеси під час і по них, потвердили чи заперечили тези його соціології? Можемо, не вагаючись, сказати, що вони витримали іспит історії.

Проф. Гумпльович напевно навіть не припускав, що пізніша історія дасть такі переконливі докази правильности його тверджень. Візьмімо, для прикладу, якунебудь подію з останніх 40 років українсько - російських відносин.

Чи озброєні банди, які висилав на Україну Ленін, не подібні до первісних громад, які вбивали все живе, що зустрічали подорозі, і основно грабували все, що траплялось під руки? Чи Ленін, Сталін, а тепер Хрущов не прийшли до переконання, що доцільніше зробити з українського народу невільників і змусити їх працювати, а всі витвори їхніх рук і багатства української землі загарбати для себе, тобто для московського центру? Дехто може сказати, що тут немає подібности, бо первісна громада винищувала кругло яких 200 - 300 осіб, а решту заганяла в полон разом із кіньми, коровами та вівцями, тоді як московські деспоти одним наказом засудили п'ять-шість мільйонів невинних жертв на голодову смерть, а таке саме число розстріляли або вивезли на невільничу працю в сибірські концтабори і на цілинні землі протягом свого 40-літнього панування. Справді, різниця величезна, але тілки в кількості, в якості й тактиці первісної орди і сучасних російських окупантів різниці немає.

Проф. Гумпльович не зв'язав себе будь-якою соціяльною доктриною. Десятки років досліджував він суспільні явища в колишній Австро-Угорщині з її численними народами, віровизнаннями, культурами, при великій різнородності суспільних груп, кляс та політичних партій. На цих дослідах, на глибокому знанні історії та етнографії він і уґрунтував свою соціологічну теорію.

Сучасні американські науковці, а за ними публіцисти, з незначними вийнятками, зосереджують всю свою увагу на так званих „ізмах" — фашизм, нацизм, комунізм. На жаль, вони аналізують їх у відірванні від суспільних баз, з яких ці „ізми" вийшли. Інші, як вихідні точки своїх дослідів, приймають такі фікції як „Росія", „російський нарід" для всього населення СССР, або „совєтський нарід", іґноруючи і навіть заперечуючи різнонаціональний склад цієї держави. Вони не пішли на шлях об'єктивного дослідження російського конґльомерату, хоча їх могла чекати ще більша нагорода, як австрійського соціолога, бо предмет дослідження кількісно і якісно далеко більший від австрійського, а темп суспільних процесів далеко живіший, та й самі процеси в СССР куди складніші, як вони були в колишній австрійській державі.

Це є велика втрата для соціології, як науки, але шкода з цієї причини порівняно незначна, коли взяти до уваги втрати ЗДА у практичній, з року на рік, закордонній політиці, які мають своє джерело в невірному уявлені СССР і його рушійної сили — російського імперіялізму.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Високошановних наших Клієнтів, українські Установи і Організації, які мають заборгування у „СВОБОДІ" з титулу своїх оголошень, просимо ВИРІВНЯТИ ЯКНАЙСКОРІШЕ свої зобов'язання.

АДМІНІСТРАЦІЯ „СВОБОДИ"

ІЗ НЕВИМОВНИМ СМУТКОМ ПОВІДОМЛЯЄМО, що

ДОМЕТІЯ БОНЬЧУК

народжена в 1896 р. в Рибниках, коло Бережан, довголітня учителька народніх шкіл у Потуторах та Станиславові, Наша Найдорожча і Незабутня МАМА і БАБУНЯ, упокоїлася в Бозі, після несподіваної, короткої недуги, дня 2-го липня 1961 року.

ПОХОРОНИ — в середу, 5-го липня 1961 р., з пох. заведення Jardine Funeral Home, Strongsville, Ohio, до церкви св. Иосафата на Пармі — Клівленд, Огайо, звідки Тлінні Останки будуть перевезені на цвинтар у Pleasant City, Огайо, де спочинуть побіч могили Чоловіка, бл. п. дир. Миколи БОНЬЧУКА.

Горем прибиті:

ТАМАРА — донька
МИРОСЛАВ ОРЛОВСЬКИЙ — зять
МОТРЯ і ДЗВІНКА — внучки

Brunswick, Ohio

В глибокому смутку повідомляємо, що дня 2-го липня 1961 р. несподівано упокоївся в Бозі, на 57-му році життя

проф. Іван Васильович СЕНЬКО

ПАНАХИДА — 5-го ЛИПНЯ 1961 р., в год. 7:30 вечора, в пох. заведенні Копика, ріг Broad & Chestnut Ave. в Трентоні, Н. Дж.

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА відправиться в ЧЕТВЕР, 6-го ЛИПНЯ 1961 р., в год. 9:00 ранку, в церкві св. Юрія Переможця в Трентоні.

ПОХОРОН — в год. 11:30 ранку, на цвинтар в Бавнд Бруку, Н. Дж.

ОЛЕКСАНДРА — дружина
ПЕТРО — син
АНАСТАСІЯ — дочка

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН У ЗДА

Доповідь З. Лиська про українську народню пісню

29 квітня 1961 року відбулось наукове засідання Мистецької Кураторії УВАН у ЗДА, з доповіддю проф. Зиновія Лиська: „Українська народня пісня. Музикологічні проблеми".

Доповідач ознайомив авдиторію з своїм готовим у рукопису „Кодексом українських народніх мелодій", що включає 11,000 пісень та їх варіянтів. Це — повний збірник музично-фолкльорних записів, опублікованих за останні 180 років на Україні і поза нею від часу, коли взагалі такі записи почались і досьогодні. Ці нотні матеріяли з малодоступних і вичерпаних сьогодні видань перередаговані автором і усистематизовані за модерними науковими вимогами. Якби пощастило їх видати друком, вони стали б імпозантним показом української народньої музичної культури перед світом.

При цьому проф. Лисько обговорив деякі музикологічні проблеми, що виникають при аналізі і навіть при записах народніх мелодій, та подав історичний огляд того, як ці проблеми були розв'язувані такими дослідниками, як П. Сокальський, П. Бажанський, К. Квітка, Ф. Колесса та інші. Головно йдеться про музично-метричний аспект пісень, тобто про їх тактовий поділ і вартість нот, далі про транспозицію до зручних тональностей, про користування різними діякритичними знаками для невиразних інтервалів (чверть-тонів), для варіянтів, тощо.

Найважливішу проблему становить систематизація, порядок чергування пісень у збірниках. Цю справу започаткував фінляндський музиколог Ільмарі Крон, що порядкував мелодії на підставі музичних форм і каденцій окремих уривків, і що видав на початку 20-го сторіччя у Гельсінках Кодекс фінляндських народніх пісень. Згодом цю систему трохи змодифікував мадярський композитор і музиколог, Беля Барток, у своїх виданнях румунських і мадярських народніх пісень. З українських учених, до цих принципів приєднався Ф. Колесса у своїх останніх працях (наприклад, „Українські народні пісні з галицької Лемківщини"), але допустив ще дальші модифікації, згідні з своїми висновками про структуру українських народніх пісень. Ідею Крона-Бартока-Колесси прийняв для свого Кодексу і проф. З. Лисько, проте ще з дальшими відмінами, зумовленими особливостями української пісенности. У нього остаточно мелодії групуються за музичними формами, деталізованими до найменших подробиць, а в рамках кожної форми за каденціями головними, а в разі потреби, і побічними. Така система дає ту користь, що автоматично зводить докупи варіянти пісень і взагалі спорідненої мелодії, а а це уможливлює також досліди над музичною діялектологією.

Доповідач додав до свого Кодексу вісім детальних покажчиків (індексів), між ними покажчик в абетковому порядкові пісенних текстів, що уможливлює знайти потрібну пісню, коли відомі тільки її початкові слова. Інший покажчик являється точним переліком всіх джерел, звідки зачерпнуто нотні матеріяли Кодексу. Ще інший подає географічне походження пісень, з точним зазначенням повіту і села. Дальший „Покажчик жанрів" групує „Колядки", „Чумацькі", „Думи" і т. д. „Покажчик ритмічний" робить те саме з їх ритмічною сторінкою. Врешті є „Покажчик музичних форм". Всі ці покажчики-індекси є вже самі собою важливим джерелом для всебічного пізнання народної пісенности, а крім того, вони значно полегшать працю майбутнім дослідникам і допоможуть їм не згубитися у багатющому фонді українських народніх мелодій.

Після доповідей відбувся жвавий обмін думок і доповідачеві поставлено ряд запитань. Зокрема виступив і проф. Д. Горняткевич, який головував на засіданні, Д. Гуменна, професори І. Замша, В. Міяковський і О. Музиченко, о. Григорій Павловський і д-р Л. Чикаленко.

Н. Н.

УРОЧИСТОСТІ ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА Т. ШЕВЧЕНКОВІ У ВІННІПЕҐУ

(Закінчення зі стор. 1-ої)

дента КУК, і П. Крип'якевич, голова Відділу КУК у Вінніпеґу, дальше співатиме дитячий хор під дириґентурою Ю. Гнатюка, Пласт виконає вправи вільноруч, збірна танцювальна група молоді СУМК, УНО, СУМ, Пласт та інших організацій під проводом В. Дударя виконає народні танки, Пласт виконає хоровід і тоді слово від федерального уряду скаже міністер праці Михайло Старчевський. Збірний мішаний хор під дириґентурою Ю. Гнатюка виконає „Реве та стогне" і „Світе тихий", опісля СУМ виконає збірну рецитацію й імпреза закінчиться відспіванням „Ще не вмерла" і Королівського гимну. Час імпрези, якою порядкуватиме І. Юзик, передбачається на три години.

Головна врочистість, себто відкриття пам'ятника відбудеться в неділю, після Богослужень в українських церквах. Почнеться вона походом, що оформиться на площі Ст. Пол коледж між год. 12 і 1-ою вполудне. О год 1:15 похід, що оформиться за територіяльно провінцій ним принципом, себто за назвами провінцій, вирушить на площу біля Парляменту, на якій стоїть пам'ятник. Врочистість відкриття пам'ятника почнеться о год. 2:15 по полудні. Започаткує її відповідним зверненням голова КУК о. прелат д-р Василь Кушнір, після чого відповідне проголошення від уряду Манітоби виголосить його прем'єр Д. Роблін. Пам'ятник відкриє прем'єр Каннади Джан Діфенбейкер під звуки Шевченкового „Заповіту", що його співатимуть хори. Тоді промовить прем'єр Джан Діфенбейкер. Врочистість закінчать відповідним словом митрополит Української Католицької Церкви в Канаді ВПреосвя. Кир Максим Германюк і митрополит Української Греко-Православної Церкви в Канаді ВПреосв. Іларіон Огієнко. Врочистість триватиме не довше, як пів години.

Після відкриття пам'ятника на площі Леґіслятури, публіка, під звуки маршів, що їх гратимуть духові оркестри, перейде до Авдиторії, в якій відбудеться врочиста академія-концерт. Почнеться вона гимном „О, Канада" у виконанні симфонічної оркестри, після чого мішаний хор у супроводі симфонічної оркестри під дириґентурою професора Ярослава Барнича виконає Шевченків „Заповіт". Той же хор виконає ще „Хустину" і кантату „Б'ють пороги". Слово від КУК виголосить І. Г. Сирник, заступник президента КУК, а від Британської Корони промовить Е. Виллис. У програмі виступить ще соліст брюсельської королівської опери Міро Скала Старицький, симфонічна оркестра під дириґентурою проф. Л. Туркевича виконає увертюру до опери „Тарас Бульба", а директор Українського Театру в Америці Йосиф Гірняк відрецитує Шевченків „Кавказ". Імпреза, що триватиме дві години, буде закінчена королівським та українським гимнами.

Після академії буде спільний ще обід в готелі Марлборо о год. 6:30 ввечері. Майстром церемонії під час обіду буде проф. Павло Юзик і там, між різними виступами і привітами, передбачена знову промову прем'єр Діфенбейкера.

Поштова Комісія погодилися розглядати проєкт про підвищення поштових оплат

Вашинґтон. — Два тижні тому Поштова Комісія в Палаті Репрезентантів відкинула була урядовий проєкт збільшити поштові оплати, щоб зменшити дефіцит поштового департаменту. Але на просьбу головного поштмайстра Дейла вона 29-го червня більшістю 13-ох до 8-ох голосів змінила своє становище і вирішила 11-го липня почати дебати над урядовим проєктом, який плянує збільшити на один цент поштові оплати від посилок першої кляси (листи, картки і летунські листи та картки), а також збільшити оплати від посилок другої кляси (часописи і книжки). Сам уряд відкинув проєкт збільшення оплат від посилок другої та третьої кляс, але обстоює за те свій проєкт збільшити оплати від посилок першої кляси. В конґресових колах є переконання, що Конґрес не погодиться на цей зменшений урядовий проєкт.

● РОЗШУКИ ●

ОЛЕСЬ ПЕРКАЧ,
Тебе пошукує мама.
Його, і осіб, які знали б щонебудь про нього, проситься писати на адресу:
UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Branch 174
11696 Charest
Detroit 12, Mich.

Братанича
ІВАНА ГАВЕЛКА,
народженого 1927 року, в селі Рожубовичі, пов. Перемишль, та вивезеного під час війни німцями на працю в Німеччині, пошукує:
Petro HAWELKO
119 Franklin Street
Jersey City 7, N. J.

З широких степів України шукають свою родину, що виїхала до Америки перед першою світовою війною:

Розалія Головчак пошукує дітей покійних братів Юрка і Михайла ГОЛОВЧАКИ, зі с. Рівня, пов. Лісько, Зах. Україна. Мешкали в Пітсбурґу, Па.

Анна Ридош, прозвана Мильчик, пошукує батька Михайла РИДОШ і сестри, зі с. Рівня, пов. Лісько, Зах. Україна. Мешкали в Пітсбурґу, Па, а опісля переїхали до Шикаґо, Ілл. Дорога Родино! Відізвись!

Зголошення прошу слати на адресу:
Anna SALAPATA
719 N. 3rd Street
Philadelphia 23, Pa.

Посмертні згадки

Анастасія БОРЕЦЬКА — довголітня членка 76 Відд. УНСоюзу в Нюарку, Н. Дж., померла в дні 21-го травня 1961 року. Похорон Покійної відбувся 25-го травня 1961 року, з пох. заведення Литвин і Литвин до кат. церкви св. Юра, а опісля на цвинтар Evergreen. Покійна походила з міста Кізлова, пов. Бережани, Зах. Україна. — Вічна Їй Пам'ять!

Подав В. Салабун, секр.

Стефан ВАСИЛЬКІВ — довголітній член Б-ва св. І. Хрестителя, Відд. 76 УНСоюзу в Нюарку, Н. Дж., помер в дні 15-го червня 1961 р. До УНСоюзу вступив Покійний в 1918 р. Походив зі села Доманорич, пов. Тернопіль, Зах. Україна. Похорон відбувся в дні 19-го червня 1961 р., з пох. заведення Литвин і Литвин, до української кат. церкви св. І. Хрестителя, а опісля на цвинтар Holy Sepulchre. — Вічна Йому Пам'ять!

Подав В. Салабун, секр.

Павло КРЕЧКОВСЬКИЙ, довголітній член Т-ва „Дарахівщина", Відд. 275 УНСоюзу в Джерзі Ситі, Н. Дж., упокоївся в Бозі дня 8-го травня 1961 р. Покійний народився 1888 р. в Західній Україні. Полишив у смутку дружину Катерину, сина і невістку. — Вічна Йому Пам'ять

В. Юрків, секр.

Іван ДОБРЯНСЬКИЙ — народжений 1883 року у селі Бонарів, пов. Стрижів, в Зах. Україні, член 155 Відділу УНСоюзу в Перт Амбою, Ню Джерзі, помер 23-го червня 1961 року. — Вічна Йому Пам'ять!

І. Будняк, секр.

ТАРЗАН, ч. 4673. Горила болґані!

CONCERNED BY THE CREATURE THAT APPEARED IN THE GLOOM, TARZAN FOLLOWED, CLIMBED UP THE VINE—

TO A ROCKY LEDGE WHERE HE WAS CONFRONTED BY A GRUESOME SIGHT—

FOR THERE WAS OMAT'S WOMAN, IN THE SAVAGE CLUTCHES OF BOLGANI, THE GORILLA!

Зацікавлений креатурою, яка з'явилася в темряві, Тарзан слідкував за нею і поліз по повзучій рослині...

До уступу скелі, де він станув віч-на-віч з жахливим видовищем...

Бо там жінка Омета в диких обіймах горили болґані!